

ACC. N:R M.10106:1-6.

Landskap: Småland Upptecknat av: Olof Svenningsson
Härad: Västbo Adress: Tack 28 Anderstorp
Socken: Anderstorp Berättat av: Kristina Sandström
Uppteckningsår: 1945 Född år 1853 i Källerstad

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lilla jul och lilla julaftron.

s. 1-3.

LwF. 47.

Julklapparna och jultröte.

s. 4-6.

" 48.

Vid julhögtiden förr: bl. 1-6

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10106: 1.

"Lilla jul": kallas den fjärde dagen
efter jul här i Småland. Eller närmare
bestämt Jönst-dagen. Att lilla jul firades
lite av högtid - har det berättats mig
för i tiden. Då brukade man dröpa
i grytan för sista gången. Men någon
större betydelse hade ej lilla jul. Därmed
att lilla jul var över så var också julen,
och all dess färligtaker över. Sedan var
man åter inne i den grå vardagen igen.
Lusia firades ej här. Att någon av
hush. folk Lusiadagen kom och bjöd på
kaffe med lys i hä, har icke före-
kommit. Däremot brukade ungdomen kläda
ut sig så vackert som möjligt och beräk-
te gårdarna i byn. Då skulle de undfågas
entingen med något av julskat eller och
så pengar. Till Lusiadagen skulle det mesta

Ms 1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lu F 47

ACC. N:R M. 10106: 2

Ar 2
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

av julsticket vara gjort. Päden skulle vara
hökad genomskedd och benkörd och
likarsa var det med arbetet i manken. Och
julsjuren slaktade Lurisdagen har inte införts
här. Detta skedde mycket tidigare. Det
var mycket arbete med julsticket och drag
ut på den tiden. Stigen särskild dag för
julsticket fanns ej.

Min gamla farfar var slaktare i byn
Stenåsa. Där började slakten rätt tidigt
på kvällen. De började klockan 3 om morg-
narna och till på till till sena kvällen.
På den tiden: det var på slutet av 1800-talet
gick det ej så fort ett slakt. Tre "gissar"
var det vanliga på en dag. Sedan var det
vanligt att slaktaren fick sig en "markbit"
med sig hem. För övrigt blev slaktaren
slaktad av mycken smet samt slaktaren,

ACC. N:R M. 10106:3

1833
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

innan slakten skulle börja. Och kanske under
slakten också. Om det slaktare brukade: se-
dan grisen var "stucken" dricka av blodet
som sprutade fram. Om farfar gjorde detta
vet jag ej.

Ålderdomen minnetten har jag ej hört
talas om. Men var det något iakttagligt,
så betydde det i tidig ålder. Ty som ja re-
den nämnt var om en yngre tidigt. Slakten
kunde börja vid festiderna. Sedan var redan
i befallens riken och säkerligen lika
i riken runt omkring.

ACC. NR M.10106:4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

LuF 48

Julkalper och julbunde är en red som
sickkommit på senare tid. Denna red har
varit i mitt minne, men så är jag ej så
gammal. Först minnes jag hur julpaketen stäng-
de in genom dörren. Sen kom smeten. Hur
väl minnes jag det ej. Jag var väl en sju
åttio år då detta hände. Det var julafton. Vi
var hos möjter och firade jul för mor jag
och min syster. I den lilla lilla ryggstolagen
flammade en härlig brasa i den öppna spisen,
julgurmen stod klätt i sitt kött. Och
fotogenlampan lyfte så hemkryslig över det
högt upp väddade songarna och över de andra
gamla möblerna. Mitt blod denna härliga
julfestning krossade det på dörren och vem
för sike vi kunde se, om inte julbunden.
Nog hade manna kalat om julbunden för
var någon gång, men att vi skulle få se den

ACC. N:R M. 10106:5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

det huddes vi ju ej. Men nu kom han
 och delade ut paket till oss. Vad jag fick
 det minns jag ej, med det var i alla fall
 flera paket. Ja vi tre barn var allt litet
 rädda för denne skräggige gubbe i röd toppluva.
 Vi räddade och hade jag då han ville ta min
 näsa in yngre kvinn i säcken. Sedan han
 denna sed fort gått, fast vi har blivit äldre.
 Med glädje vill jag minnas de julor som gäst.
 Jag tycker mig se hur de båda gamla ögon
 strålat när fonten kommit, och julklappar
 delats ut. Nu är de borta.
 Julklapparna var endast nyttiga saker och kunde
 nästan behövas. Givarna nämna skall ej bli dem.
 Julfonten var mestadels klädd i svenska byxor
 bonjor, vitt skugg och röd luss.
 För en 80-85 år kriebaka var det ej van-
 ligt med julklappar. Då var det endast jultröjan

ACC. N:R M. 10106:6.

1826
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

som lades upp till varje familjemedlem. Någon julgran fanns ej heller, ädminstrarna sjö i de fattiga hemmen. Därom har jag fått berättat av min mor. Någon jultomt som kom med julkleppar var alltså inte budligt. Men att kom på min tomtevarde, var ju fast rotad i folkens minne. Min mor berättade berättat en del om detides julor. Den ljunt skulle brinna julnatten och bordet vara dukat. Ty det berättas att de döda som bott i stugan för, kom på beräk julnatten. Om det sattes ut någon gräs till tomten mins jag ej att hon berättat.

Sedan när man kom till julnatten i kyrkan skulle man bidden drages ett slag på bänken, innan man satte sig. Fick man då geus på handen, jag då hade de döda gräs julnatten innan kyrkofolket kom.